

Martti Virtanen/lh

LAUSUNTO

18.6.2008

Euroopan yhteisöjen komissio

**VALKOINEN KIRJA YHTEISÖN KILPAILUOIKEUDEN RIKKOMISESTA
JOHTUVISTA VAHINGONKORVAUSKANTEISTA**

Euroopan yhteisöjen komissio on avannut julkisen kuulemisen valkoisesta kirjasta, joka koskee yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita (Bryssel 2.4.2008 KOM(2008) 165 lopullinen. Suomen Kaupan Liitto esittää lausuntonaan kohteliaimmin seuraavaa.

Suomen Kaupan Liitto toimii kaupan alan valtakunnallisena edunvalvojana. Liiton toiminta kattaa niin elinkeino- kuin työmarkkinaedunvalvonnan. Liitto edustaa sekä tukku- että vähittäiskauppaa. Liiton piirissä on noin 10.000 kaupan yritystä (200.000 palkansaajaa).

Aluksi toteamme, että pidämme erittäin tärkeänä sitä, että kilpailurikkomuksia koskevassa vahingonkorvaussäännöstyksessä tulisi yksinomaista periaatteenä olla, että vahingonkorvauskanne voidaan nostaa vasta sen jälkeen, kun kilpailuviranomaisen tutkimuksen perusteella on syntynyt lopullinen, lainvoimainen päätös siitä, että kilpailulainsäädännön rikkomus on tapahtunut. Tämä seuraa mielestämme jo siitä, että valkoisessa kirjassa katsotaan, ettei vahingonkorvausoikeudenkäynnissä voida rikkomuksen olemassaolon osalta päätyä erilaiseen lopputulokseen kuin kilpailuviranomaisen lopullisessa päätöksessä. Tällaisella käsittelyjärjestyksellä vältyttäisiin myös monista valkoisessa kirjassa esitetyistä ongelmista.

Jaksossa 1.1. todetaan, että kilpailuoikeudellisten oikeudenkäyntien erityispiirteet heikentävät oikeusvarmuutta. Kilpailuviranomaisen on helpompi kuin tuomioistuimen suorittaa tutkimus siitä, onko rikkomus tapahtunut vai ei.

Jaksossa 2.2. käsitellään todisteisiin tutustumista. Jos oikeudenkäynti tapahtuu samanaikaisesti kilpailuviranomaisen tutkimuksen kanssa, syntyy ensinnäkin tarpeetonta päällekkäisyyttä, joka tosiasiallisesti hidastaa tutkimusta. Toiseksi vireillä oleva oikeudenkäynti saattaa myös johtaa siihen, että epäilty taho ryhtyy todisteiden tuhoamiseen ennen kuin kilpailuviranomainen on saanut niitä. Yhdymme valkoisen kirjan jaksossa 2.3. esitettyyn näkemykseen, että

kaksi samanaikaista menettelyä johtaa kustannusten kasvamiseen ja ajan hukkaan.

Edellä esittämällämme peruseriaatteella ei tietenkään ole tarkoitus estää vahingonkorvausoikeudenkäyntiä siinä tilanteessa, että kilpailuviranomainen ei ryhdy tutkimaan asiaa tai että asia muutoin ei ole tullut kilpailuviranomaisen tutkittavaksi.

Seuraavassa tarkastelemme valkoisessa kirjassa esitettyjä näkökohtia sen mukaisessa järjestyksessä.

Jaksossa 2.1. käsitellään ryhmäkanteita. Suomen Kaupan Liiton mielestä ei ryhmäkanteen nostamisoikeutta voida ulottaa esimerkiksi kuluttaja- ja ammattijärjestöihin. Ryhmäkanteen käytössä tulee olla erityisen vastuullinen, jotta siitä ei tule epäasiallista painostuskeinoa sellaisissakin tilanteissa, joissa vahinkoa ei ole syntynyt.

Jaksossa 2.2. käsitellään osapuolten mahdollisuutta tutustua todisteisiin. Suomen Kaupan Liitolla ei ole erityistä huomautettavaa jaksossa esitetyistä periaatteista sinänsä. Tämä kuitenkin sillä edellytyksellä, ettei oikeudenkäynti ole vireillä samanaikaisesti kilpailuviranomaisen tutkimusten kanssa. Säännöstystä tarvitaan ainoastaan siinä tilanteessa, ettei asia edellä esitetyin tavoin lainkaan tule kilpailuviranomaisen tutkittavaksi.

Jaksossa 2.3. käsitellään kansallisten kilpailuviranomaisten päätösten sitovuutta. Yhdymme jaksossa esitettyihin perusteisiin. Toistamme kuitenkin sen, että tässä jaksossa esitetyt seikat puoltavat nimenomaan sitä, että vahingonkorvauskanne tutkitaan vasta viranomaisen lopullisen päätöksen jälkeen.

Jaksossa 2.4. käsitellään tuottamusta vahingonkorvauksen edellytyksenä. Mielestämme vahingonkorvauksen edellytyksenä tulee olla tahallisuus tai tuottamus. Valkoisessa kirjassa esitetty määritelmä anteeksiannettavasta erehdyksestä poikennee jonkin verran vallitsevasta tuottamuskäsityksestä, josta ei nähdäksemme ole syytä poiketa.

Jaksossa 2.5. käsitellään vahingonkorvausta. Mielestämme on syytä säilyttää periaate, että kantajalla on näyttövelvollisuus syntyneen vahingon määrästä. Jos syntyneen vahingon määrää ei pystytä täsmällisesti näyttämään, mutta on selvää, että vahinko on syntynyt, voidaan korvauksen määrä joutua arvioimaan. Jos korvattavaksi esitetään esimerkiksi myynnin vähenemisestä johtuva tulonmenetykset, ollaan lähtökohtaisesti tilanteessa, jossa vahingon määrää ei pystytä näyttämään. Valkoisessa kirjassakin todetaan, että vahingon määrä on vaikea arvioida. Pidämme arveluttavana, että komissio voisi esitetyllä tavalla ”laatia puitteet, joissa esitetään ei sitovat käytännön ohjeet kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvien vahingonkorvausten määrän määrittämisestä esimerkiksi likimääräisen laskutavan tai tappion arviointia koskevien yksinkertaistettujen sääntöjen avulla.” Tällaisilla periaatteilla irtaannutaan liikaa vahingon todellisesta määrästä, jonka tulisi olla ehdoton lähtökohta.

Yhteenvetona korostamme, että valkoisessa kirjassa ei ole osoitettu kilpailuoikeuden omaavan sellaisia erityispiirteitä, jotka edellyttävät yleisistä vahingonkorvausoikeudellisista periaatteista luopumista.

Jaksossa 2.6. käsitellään ylihinnan edelleen välittämistä. Olemme samaa mieltä siitä, että tässä jaksossa käsiteltäviin asioihin liittyy lukuisia ongelmia. Ääritapauksessa on mahdollista, että lopullinen ostaja on useampiportaisessa jakeluketjussa ainoa vahinkoa kärsinyt. Valkoisessa kirjassa ei ole käsitelty lainkaan sitä tilannetta, että jos lopullinen vahingonkärsijä vaatii korvausta hänelle myyneeltä taholta, jolla puolestaan pitäisi olla regressioikeus häntä edeltävään tasoon jne. Tähän kysymykseen tulisi löytyä muu ratkaisu kuin lukuisten oikeudenkäyntien sarja.

Jaksossa 2.8. käsitellään vahingonkorvauskanteiden kuluja. Suomen Kaupan Liiton mielestä oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuus ei kilpailunrikkomisasiossa poikkea muista oikeudenkäynneistä. Pidämme erittäin arveluttavana sitä, että kanteen voisi nostaa ilman kuluriskiä. Ongelma pienenee huomattavasti, jos pääsääntönä on, että kanne nostetaan vasta sen jälkeen, kun kilpailunrikkomisasiä sinänsä on lopullisesti ratkaistu.

Komissio esittää myös, että vahingonkorvausta koskevia neuvotteluratkaisuja edistetään. Toteamme, että osapuolet ovat tuskin halukkaita neuvottelemaan ennen kuin kilpailuviranomaisen lopullinen ratkaisu on syntynyt. Tämäkin seikka tukee edellä esitettyä kanteen nostamisjärjestystä.

Jaksossa 2.9. käsitellään sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä koskevien ohjelmien ja vahingonkorvauskanteiden suhdetta. On tärkeää pohtia leniency-järjestelmän ja vahingonkorvauksen välistä suhdetta. Suomen Kaupan Liiton mielestä hyväksyttävä ratkaisu saattaa olla se valkoisessa kirjassa esitetty näkemys, että leniencyn saaneen tahon vastuu rajoitettaisiin niihin vaateisiin, joita sen suorat ja välilliset sopimuskumppanit esittävät. Näiden kysymysten lisäksi olisi syytä pohtia myös sitä, vaikuttaako täysimääräisestä vahingonkorvauksesta säättäminen kilpailurikkomuksesta tuomitavien seuraamusmaksujen suuruuteen.

SUOMEN KAUPAN LIITTO
FEDERATION OF FINNISH COMMERCE

Juhani Pekkala
Toimitusjohtaja